

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.10436041>

Accepted: 14.10.2023

Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyleri Ve Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri

Sustainable Development Awareness of Teacher Candidates Levels and Lifelong Learning Tendencies

Ekrem ERÖZ

Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
ekrem.eroz@sivas.edu.tr

Burcu GÜNAY

Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretimi

Yelkin DİKER COŞKUN

Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretimi

Özet

Değişen ve gelişen dünyada her geçen gün ihtiyaçlarımız da farklılaşmaktadır. Toplumumuzun refah düzeyine ulaşabilmesi ve bireylerin sosyal ve ekonomik yönden tatmin edici düzeyde var olabilmesi amacıyla sürdürülebilir kalkınma farkındalığı kazandırılması gereken önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda bu ihtiyaçlar doğrultusunda her geçen gün değişen ve gelişen çağa ayak uydurabilmek adına bilgiye ulaşabilmek ve yaşam boyu öğrenen bireyler olabilmek amaçlanmaktadır. Öğretmenlerin bu tür yetkinlikleri kazandırmadaki rolleri büyük önem teşkil etmektedir. Bu durumdan yola çıkılarak çalışmada öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerini ve yaşam boyu öğrenme eğilim düzeylerini çeşitli değişkenlere göre (cinsiyet, bölüm) belirleyerek aralarındaki ilişkinin tespit edilmesi hedeflenmiştir. Çalışma, amaçsal örnekleme yöntemi ile belirlenen bir üniversitenin 2021-2022 eğitim öğretim yılında eğitim fakültesinde öğrenim gören 91 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yaşam boyu öğrenme eğilimi verilerinin toplanması aracı olarak Gür Erdoğan ve Arsal (2016)'ın geliştirmiş olduğu "Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği (YBÖEÖ)" kullanılmıştır. Sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyi verilerinin toplanması aracı olarak da Demirbaş Öztürk (2011) tarafından geliştirilen "Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği (SKFÖ)" kullanılmıştır. Veriler bir istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin ortanca üzeri olduğu, cinsiyete bağlı anlamlı bir fark göstermediğini eğitim alınan bölüme göre ise anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Yaşam boyu öğrenme eğilimleri düzeylerinin de ortanca üzerinde olduğu, cinsiyete değişkenine bağlı olarak anlamlı bir farka sahip olup eğitim alınan bölüme göre ise anlamlı bir fark olmadığı şeklinde sonuca ulaştırmıştır. Ölçekler arasında pozitif bir ilişki olduğu da yapılan analizler sonucunda belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, farkındalık düzeyi, yaşam boyu öğrenme, aday öğretmen

Abstract

In the changing and developing world, our needs are also changing day by day. Sustainable development awareness is an important factor that needs to be raised in order for our society to reach the level of welfare and for individuals to exist at a satisfactory level in social aspects and economically. At the same time, in line with these needs, it is aimed to be able to access information and to be life-long learners in order to keep up with the changing and developing era. The role of teachers in gaining such competencies is of great importance. Based on this, it was aimed to determine the relationship among teacher candidates by determining their sustainable development awareness levels and lifelong learning tendency levels according to various variables (gender, department). The study was carried out with 91 teacher candidates studying at the faculty of education in the 2021-2022 academic year of Sivas Cumhuriyet University determined by the purposive sampling method. The "Lifelong Learning Tendency Scale" developed by Gür Erdoğan and Arsal (2016) was used as a tool for collecting lifelong learning tendency data in the research. The "Sustainable Development Awareness Scale" (SUSP) developed by Demirbaş Öztürk (2011) was used as a means of collecting sustainable development awareness level data. The data were analyzed using a statistical program. The findings obtained as a result of the analysis revealed that the sustainable development awareness levels of the teacher candidates are above the median, there is no significant difference depending on gender, but there is a significant difference according to the department where they are educated. It was revealed that the level of lifelong learning tendencies is also above the median, there is a significant difference depending on the gender variable, and there is no significant difference according to the departments. Lastly, it was found that there was a positive relationship between the two scales.

Keywords: Sustainable development, awareness level, lifelong learning, candidate teacher

Giriş

İnsanların ve canlıların yaşamları boyunca birbirleriyle etkileşim halinde buldukları; fiziksel, sosyal, biyolojik, ekonomik ve kültürel olarak var oldukları ortama çevre denilmektedir. İnsanlık var olduğu andan itibaren yaşadığı çevreden, doğadan yarar sağlamış ve ihtiyaçlarını karşılamıştır. Doğal kaynakların bilinçsiz bir şekilde ve hızlıca tüketilmesi, yenilenemez enerji kaynaklarına olan bağımlılık, artan nüfusla birlikte çarpık kentleşmelerin çoğalması, su kaynaklarının kirlenmesine, birçok canlı türünün yaşamının tehlikeye girmesine, dengenin bozulmasına, atık madde miktarının çoğalmasına, küresel ısınmaya, iklim değişikliklerine, ozon tabakasında hasar oluşmasına, doğal felaketlere (sel, deprem, yangınlar vb.) sebep olmakta ve daha birçok problemi de beraberinde getirmektedir (Yüksel & Yıldız, 2019).

Bahsedilen problemlerin bir süre göz ardı edilmesinin temel sebeplerinden biri olarak toplumsal kalkınmanın geliştirilmesi gösterilmektedir. Kalkınma, belirli bir ekonomik çerçevede kişi başına düşmekte olan gelirden artış sağlama, sınırsız tüketim ve üretim imkanı sunma olarak tanımlanmaktadır (Torunoğlu, 2003). Bu amaç doğrultusunda doğal kaynakların gelecek düşünülmeden sömürüldüğü görülmektedir.

Ortaya atılan çözüm çevre ve kalkınmada sürdürülebilirliğin sağlanması gerektiği şeklinde karşımıza çıkmaktadır. 'Sürdürülebilirlik' terimi ilk olarak 1713'te Hans Carl Von Carlowitz tarafından kullanılmıştır. Carlowitz "hangi yaşlı ağaçların kesilmesi ve onların yerine yeterli genç ağaçların bulundurulması arasında bir denge sağlamayı kastedecek" şeklinde sürdürülebilir kavramını kullanmıştır (Pisani). Sürdürülebilirlik düşüncesi, 1960' larda kaynak yönetiminden

kaynaklanan çevresel bozulma konusundaki endişelere cevap olarak ortaya çıkmıştır. Çevre konusu giderek daha önemli hale geldikçe, sürdürülebilirlik ortak bir politik amaç olarak benimsenmiştir (McKenzie).

Sürdürülebilir kalkınma ise, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme imkânını engellemeden, mevcut neslin ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği anlamına gelmektedir (Brundtland). Sürdürülebilir kalkınma ekonomik, sosyal, mekânsal, kültürel ve çevresel boyutları içermektedir. Bu boyutlar karşılıklı olarak birbirinden etkilenmektedir (Kaypak, 2011).

Sürdürülebilir kalkınma kavramına yönelik farklı tanımlar yapılmış ve birçok alanı kapsayan sürdürülebilir kalkınma her alanda farklı bir boyutuyla değerlendirilmiştir. Dünya ülkelerini 21.yy'da ortak bir geleceğe taşıyacak olan, çevreyi koruma ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili küresel bir sözleşme olan 'Brundtland Raporu' veya diğer adıyla 'Ortak Geleceğimiz' hazırlanmıştır. 1987 yılında yayınlanmış olan Brundtland raporunda yoksulluğu ortadan kaldırma, doğal kaynak kullanımında eşitlik sağlama, kontrollü nüfus artışı ve çevre dostu teknolojik araç gelişimini kapsayan sürdürülebilir kalkınma genel tanımıyla; gelecekteki nesillerin ihtiyaçlarını karşılamalarına engel olmaksızın günümüz ihtiyaçlarını karşılama, süreci olarak belirtilmektedir (WCED, Brundtland Report, 1987). Sürdürülebilir kalkınma ile hem bireylerin sağlığı hem de doğal denge korunarak kalkınma sağlanacak ve bu süreçte doğal kaynaklar bilinçli bir şekilde tüketildiği için gelecek nesillere de ihtiyaç duyacakları kaynak ve çevre aktarımı sağlanmış olacaktır (Tıraş, 2012).

Sürdürülebilir kalkınma ile ilgili çözümler yaparken çok boyutlu yaklaşılmakta ve ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu boyutlarda sağlanan bütünlüğün çözüm getireceği düşünülmektedir.

Ekonomik Boyut: Kaynak kullanımını kapsayan boyuttur. Çevreye zarar vermeksizin, toplumların refahını sağlamak amacıyla ekonomik büyüme ile ilgilenmektedir.

Sosyal Boyut: Odağına insanı alan boyuttur. Bireylere sağlık ve eğitim hizmetlerini eşit bir şekilde ayrımcılığa yol açmaksızın sunarak bireylerin hayat kalitesinin tüm toplumlar düzeyinde belirli bir seviyeye ulaşmasına imkan sağlamakta ve bu sayede bireylerin sosyal açıdan gelişmelerini desteklemekle ilgilenmektedir.

Çevresel Boyut: Ekosistem dengesini koruma amacıyla yenilenebilir ve yenilenemez kaynakların tüketimine yönelik planlamaları içeren ve kaynakların bilinçli tüketilmesine odaklanan boyuttur (Yeni, 2014).

Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması sunulan raporlarla ve alınan kararlarla gerçekleştirilemeyecek kadar kapsamlı bir süreci kapsamaktadır. Çevresel sorunların en büyük kaynağı insanken çözümü de yine insanlara bağlıdır (Yüksel & Yıldız, 2019). Bu süreçte bireylerin farkındalık kazanmaları ve bu farkındalığı davranışlarına yansıtmaları gerekmektedir. Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum, davranış ve beceri kazandırılması önem teşkil etmektedir. Kazandırılacak bu faktörlerin temelinde de eğitim yer almaktadır (Tanrıverdi, 2010).

80'li yılların ortasından sonra önem kazanmaya başlayan sürdürülebilir kalkınma düşüncesi, giderek sürdürülebilir çevre eğitime doğru ivme kazanmış ve günümüzde baskın bir görüş haline gelmiştir. UNESCO'nun, 1975–1995 yılları arasında uygulanan "Uluslararası Çevre Eğitimi Programı"nı, "Sürdürülebilir Gelecek İçin Eğitim" programıyla değiştirmesi, buna bir örnek olarak verilebilir (UNESCO). Bu programda, ekonomik gelişmenin özünü "insani gelişmenin" oluşturduğu ve "sürdürülebilir" ekonominin ise doğal kaynakların etkili korunması ve eşit şekilde paylaşılması ile doğrudan ilgili olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle çevre eğitimi, sürdürülebilir kalkınmanın önemli bir aracı olarak kabul edilmektedir.

2002 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 2005-2014 yılları arasında uygulanan "Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim" programını kabul etmiştir (UNESCO). Sürdürülebilir kalkınma eğitimi ile bireyler, zorlukları çözen, kültürel çeşitliliğe saygı duyan insanlar olmaya

ve daha sürdürülebilir bir dünya oluşturmaya katkıda bulunmaya teşvik edilmektedir. Ayrıca yerel ve küresel durumlarda bireylerin ve toplumların alacakları kararlarda bilgi, değer ve becerilerinin geliştirilmesine imkân sunar. Sürdürülebilir kalkınma eğitimi disiplinler arası olma, değerlere odaklanma, eleştirel düşünme, problem çözme, çeşitli öğretim yöntemleri kullanma, etkili karar verme ve yerelliği ön plana çıkarma gibi temel özelliklere sahiptir (UNESCO, 2005). Sürdürülebilir kalkınma eğitimi bireylerin iletişim, planlama, dayanışma, motive etme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektedir (Haan ve Harenberg, 1999). Sürdürülebilir kalkınma eğitimi bireylerin sosyal ekonomik ve çevresel boyutlarda sürdürülebilir bir oluşum planlanarak bireylerin farkındalık kazanmasına olanak sağlamaktadır (Bell, 2016, s. 48).

Sürdürülebilir kalkınma eğitimi; iklimsel değişimlere, biyolojik çeşitlilikte meydana gelen bozulmalara, yoksulluğa karşı önlem alınmasına, ekonomik kalkınmaya, salgınlar ve hastalıklarla başa çıkmaya yönelik birçok konuyu kapsamaktadır. Bireylerin bu konularda farkındalık kazanmaları, tutum ve davranış geliştirerek geleceğe dönük önlemler almaları, problemlerin farkına vararak çözüm yolları üretmeleri amacıyla eğitim ve öğretim durumlarının bu yönde güncellenmesi günlük hayat problemlerinin gerçekçi bir şekilde yansıtılarak bireylerin günümüze ve geleceğe hazırlanması gerekli görülmektedir (Teksöz, Ertürk & Lise, 2014).

21.yy getirilerinden biri olarak teknolojik, bilimsel değişim başta olmak üzere yaşamın her alanında çok hızlı bir şekilde değişim ve gelişim gösterilebilmektedir. Bu süreç bilginin değişim içerisinde olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bireylerin toplumda var olabilmeleri, kabul görmeleri, doğası gereği sosyal yapılarını muhafaza edebilmeleri amacıyla değişen bilgiden sürekli haberdar olmaları gereksinimini doğurarak birey profilinin değişmesine de yol açmıştır. Çağın başarılı insan profili karşılaşılan bir problem karşısında gerekli ve doğru bilgiye ulaşabilen, ulaştığı bilgiyi duruma uyarlayarak yorumlayabilen ve sürekli bilgi birikimini güncelleyerek üzerine yenilerini ekleyen birey olarak kabul edilmektedir (Polat & Odabaş, 2008). Bu nedenle bilginin elde edebileceği eğitim belirli bir dönemle sınırlandırılmamakta birey var olduğu sürece devam etmektedir. Sürekli güncelliğini koruması gereken eğitim sisteminin bireylerin her zaman her ortamda güncel bilgiye ulaşabilmesi ve bireye beceriler kazandırabilmesi adına ortaya “yaşam boyu öğrenme” kavramının atılmasına imkan sağlamıştır (Diker Coşkun & Demirel, 2012).

Yaşam boyu öğrenme kavramına öncülük ettiği düşünülen belge 1970 yılında UNESCO tarafından yayınlanan “Learning to Be” ya da bir diğer ismiyle “Faure” raporudur. Rapora göre yaşam boyu öğrenme okul yaşı sınırları dışında da eğitim hizmetlerinin sunulmasına, yaşam kalitesini arttıran bir araç olarak eğitime ilginin artmasına, eğitsel alanların günlük yaşamla ilişkilendirilmesine, eğitimde alınacak kararlarda çalışan ve toplum üyelerinin de söz hakkına sahip olmasına, plan, yönetim ve hedef belirlenmede açık görüşlü olunmasına değinilen bir kavram ifade edilmektedir (Akkuş, 2008).

Yaşam boyu öğrenme bir başka deyişle öğrenme sağlayacak imkanların yaşamın her dönemine yayılmasına, bireyin sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde bulunmasına imkan sağlayan kesintisiz devam eden bir süreç şeklinde de tanımlanmaktadır. En genel anlamıyla, öğrenme olanaklarının hayatın tümüne yayılmasını vurgulayan ve bireyin potansiyeli ile yeterliliklerini yaşamı boyunca geliştiren devamlı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Diker Coşkun & Demirel, 2012).

Yaşam boyu öğrenme eğilimi ve sürdürülebilir kalkınma farkındalığı ile ilgili Türkiye literatürü incelendiğinde, lise grubuna ilişkin meslek yüksek okulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterliliklerini tespit eden (Karakuş, 2013), öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliliklerini belirleyen (Gencel, 2013; Tunca, Alkın Şahin & Aydın, 2015; Duymuş & Sulak, 2018; Bulaç & Kurt, 2019), ilköğretim düzeyinden üniversite düzeyine kadar görev yapmakta olan öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme yeterliliklerini tespit eden (Kazu & Erten, 2016),

öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerine yönelik görüşlerini belirleyen (İzci & Koç, 2012), öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerini tespit eden (Türer, 2010; Demirbaş, 2015; Faiz & Bozdemir, 2019), öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerini belirleyen çalışmalara ulaşılmıştır (Çobanoğlu & Türer, 2015).

Türk eğitim sistemi var olduğu günden buyana bir felsefeye dayandırılmaktadır. Bu felsefe bireyin donanımını hangi niteliklere sahip olması gerektiğini belirten bir modele uygun insan yetiştirmektir. Sürekli değişmekte olan günümüz şartları doğrultusunda bireyin kazanması beklenen özellikler de güncellenerek eğitim programına yansıtılması gerekmektedir. 21. yüzyılın getirilerine uyum sağlayabilen, küresel düzenden geri kalmayan, çağın sorunları, ekonomik, sosyal, politik ve küresel değişimleri ve krizleriyle başa çıkabilen bireyler yetiştirmek yine eğitimle sağlanacağı için programın sürekli gözden geçirilerek günceli karşılaması gerekli görülmektedir (Tutkun, 2010).

Eğitimde program geliştirme sürecinde hedef, içerik, öğrenme ve öğretme durumları ve değerlendirme olmak üzere 4 temel basamak dikkate alınmaktadır. Bu basamaklar birbirleriyle bağlantı içerisinde olup ilk basamak olan hedeflerin belirlenmesinde bireye kazandırılmak istenen durumlar ifade edilmektedir. Hedeflerin ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenmesi önem teşkil etmektedir. Program hazırlanmadan önce ihtiyaç analizi yapılması; bireyin, toplumun ve konu alanına yönelik ihtiyaçların belirlenmesi; gerçekçi ve ihtiyaçların giderilmesine yönelik oluşturulan hedefler temelini sağlamlaştırmaktadır.

Programın ve eğitim hizmetlerinin şekillendirilmesi ve taslağın hazırlanmasında ihtiyaçların belirlenmesi ve giderilmesine yönelik yapılan bir analizin programın etkililiğini ve gerçekçiliğini arttıracığı düşünülmektedir (WHO, 2000).

İhtiyaç analizinin yapılmasında betimsel yaklaşım, analitik yaklaşım, farklar yaklaşımı ve demokratik yaklaşımdan uygun olanı seçilmekte ve veri toplayabilmek adına tekniklerden (Delphi, anket, testler, görüşme vb.) yararlanılmaktadır.

Belirli bir eğitim yaşantısı sonucunda ortaya çıkan durumla ilgilenen betimsel yaklaşım durumun yokluğunda, eksikliğinde, meydana gelecek zarar ve durumun varlığında sağlayacağı faydayı belirlemede tercih edilmektedir (Demirel, 2000). Mevcut durumun analizi yapılarak bir grubun eksikliklerinin belirlenmesini hedefleyen ihtiyaç analizi yaklaşımıdır. Betimsel yaklaşımın bu çalışmada etkili olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

İlk olarak, öğretmen adaylarının sürdürülebilirliğe ilişkin farkındalık düzeyleriyle yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin belirlenmesidir. Sonrasında, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri ile yaşam boyu öğrenme eğilim düzeyleri arasında nasıl bir ilişki olduğunun tespit edilmesidir. Öğretmen adaylarının farkındalık düzeylerinin ve eğilimlerinin farklı değişkenlere göre (eğitim aldığı bölüm, cinsiyet) ilişkilerinin de incelenmesi bu çalışmada amaçlanmaktadır. Son olarak, yaşam boyu öğrenme eğilim düzeyleri yüksek bireylerin sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin de yüksek olacağı öngörülmektedir. **Problem cümlesi:** Öğretmen adaylarının sürdürülebilirliğe ilişkin farkındalık düzeyleriyle yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişki nasıldır?

Alt problemler

1. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık ölçeğinden aldıkları puanlar nasıldır?

1.a. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeyleri öğrenim gördüğü bölüme göre değişmekte midir?

- 1.b. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeyleri cinsiyete göre değişmekte midir?
2. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ölçek puanları nasıldır?
 - 2.a. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri öğrenim gördüğü bölüme göre değişmekte midir?
 - 2.b. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri cinsiyete göre değişmekte midir?
3. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeyleri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

Araştırmanın Önemi

Ülkemizde ve dünya genelinde yaşanan krizler (ekonomik, iklim, salgın vb.) geleceğimizde daha büyük felaketlere ve yıkımlara yol açmadan bir takım önlemler alınması gereken bir durumdur. Kriz; bir ülkede veya ülkeler arasında, toplumun veya bir kuruluşun yaşamında görülen güç dönem, bunalım, buhrandır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020a). Yaşanılan veya yaşanılması olası olan krizlerin yönetimi; Problemlerin ve tehlike arz edecek durumların saptanarak uygun önlemler alınması, çözüm önerileri geliştirilmesi, bu çözümlerin uygulanması ve değerlendirilmesi, zararın en aza indirilmesi yönünde ihtiyaçların belirlenmesi ile şekillenmektedir (Okumuş, 2003; akt. Sarı & Sarı, 2020). Eğitimin güncel olması bireylerin ve toplumların güncel durumdaki ihtiyaçlarının saptanması ve gelecekte karşılaşılabilecek durumlar hakkında varsayımlarda bulunularak gerekli adımlar atılmasında gereklilik göstermektedir. Günümüz ihtiyaçlarından biri de sürdürülebilir kalkınmaya yönelik bir farkındalık oluşturacak eğitim uygulanmasıdır. Bu çalışmada, sürdürülebilir kalkınmaya yönelik öğretmen adaylarının farkındalık düzeyleri ile yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin saptanmasından yola çıkılarak yapılacak bir ihtiyaç analizi amaçlanmaktadır. Bu konuda yapılacak ihtiyaç analizi çalışması ile daha işlevsel, güncel ve gerçekçi bir programın geliştirilebilmesi adına önem arz ettiği düşünülmektedir.

Yöntem

Bu çalışma öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma düzeyi ve yaşam boyu öğrenme eğilimini inceleyen nicel bir araştırmadır. Nicel araştırma yöntemleri gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir verilerden oluştuğu yöntemlerdir (Glesne ve Peshkin, 1992, akt. Türnüklü, 2001). Nicel araştırma yöntemlerinin temel amacı neden sonuç ilişkisini açıklayarak genellenebilir bilgi üretmektir.

Çalışmada betimsel yaklaşım tercih edilmiştir ve tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimsel yaklaşım; Belirli eğitim yaşantıları veya olgular dikkate alınmaktadır. Bu yaşantı veya olgulara bağlı olarak durumun eksikliği sonucunda meydana getireceği zarar ya da var olması sonucunda sağlayacağı fayda olasılıkları göz önünde bulundurularak ihtiyaçların saptanmasını sağlamaktadır (Demirel, 2000). Bu bağlamda bu çalışmada öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyi ve yaşam boyu öğrenme eğilimi doğrultusunda mevcut durumun belirlenmesine yönelik ilişkisel tarama modeliyle bir ihtiyaç analizi yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu bir üniversitenin eğitim fakültesinde 2021-2022 eğitim öğretim yılı bahar döneminde eğitim gören 91 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme

yöntemi ile belirlenmiştir. Bu yöntemde araştırmacının amacı ulaşılabilen sınırlı grubun en etkili şekilde kullanılabilmesi için bilgi açısından zengin yapıların belirlenip seçilmesidir (Parlakaydız, 2015). Çalışmaya katılmada gönüllülük esas alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak, Demirbaş Öztürk (2011) tarafından geliştirilmiş olan “Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği (SKFÖ)” SKFÖ öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerini belirlemek adına 30 maddeden oluşan 5’li likert tipinde geliştirilmiş ve Cronbach Alpha değerlerinin .76 ile .86 arasında değerler aldığı ölçektir. Gür Erdoğan ve Arsal (2016) tarafından geliştirilmiş olan “Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği (YBÖEÖ)” YBÖEÖ öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri düzeylerinin belirlenmesi amacıyla 17 maddeden oluşan 5’li likert tipinde geliştirilmiş ve Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanarak .86 bulunmuş bir ölçektir.

Verilerin Analizi

Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği (SKFÖ) ve Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği (YBÖEÖ) verileri SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. İlk olarak hangi istatistiksel testlerin uygulanacağına karar vermek amacıyla normallik testi yapılarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediği belirlenmiştir.

Çalışmada öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düzeyini ve sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerini tespit edebilmek amacıyla farklı bölümlerde (İngilizce, Türkçe, Sınıf) öğrenim görmekte olan öğrencilerin düzeyinde kıyaslama yapabilmek ve anlamlı fark olup olmadığını gözlemleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (Anova testi) ve Kruskal Wallis analizleri yapılmıştır. Cinsiyet düzeyinde farklılık olup olmadığı ilişkisine bakabilmek için de bağımsız örneklem t-testi ve Mann Whitney U testi yapılmıştır. 5’li likert tipi ölçekte başlangıç noktası 1 alındığında 3 değeri “hiç katılmıyorum ile tamamen katılıyorum” değerlerinin orta noktası varsayılmıştır. Bu çalışmada da sürdürülebilir kalkınma farkındalık ölçeğinin genel ortalamasında ölçekten alınabilecek minimum puan (30x1) 30, ortanca puanı (30x3) 90 ve maksimum puan (30x5) 150 olarak belirlenmiştir. Yaşam boyu öğrenme eğilimleri ölçeğinin genel ortalamasında ölçekten alınabilecek minimum puan (17x1) 17, ortanca puanı (17x3) 51 ve maksimum puan (17x5) 85 olarak belirlenmiştir. İki ölçek arasındaki ilişkinin analizi için de korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablo halinde bulgular kısmında sunulmuştur.

Bulgular

Bulgular bölümünde, araştırma alt problemi kapsamında elde edilen veriler çeşitli istatistiki yöntemler aracılığıyla analiz edilmiş, sonuç ve tartışma bölümünde elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemine göre, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeyleri incelenmiştir.

Tablo 1. *Sürdürülebilir Kalkınmaya İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Toplam Betimsel Analiz Sonuçları*
Descriptives

		Statistic	Std. Error
SKToplam	Mean	122,6484	1,87160
	95% Confidence Interval for Lower Bound	118,9301	
	Mean Upper Bound	126,3666	
	5% Trimmed Mean	123,2900	
	Median	124,0000	
	Variance	318,764	
	Std. Deviation	17,85396	
	Minimum	82,00	
	Maximum	150,00	
	Range	68,00	
	Interquartile Range	25,00	
	Skewness	-,339	,253
	Kurtosis	-,403	,500
	YBÖToplam	Mean	71,9341
95% Confidence Interval for Lower Bound		70,0312	
Mean Upper Bound		73,8369	
5% Trimmed Mean		72,6050	
Median		73,0000	
Variance		83,484	
Std. Deviation		9,13698	
Minimum		29,00	
Maximum		85,00	
Range		56,00	
Interquartile Range		13,00	
Skewness		-1,529	,253
Kurtosis		4,930	,500

Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeyleriyle ilgili olarak alınan en düşük SK puanı (82,00), en yüksek puan ise (150,00) dır ve sürdürülebilir kalkınma toplam puan ortalaması (122,6484) olarak elde edilmiştir. Bu bulgulara göre öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeyleri ortanca üzeri seviyede olduğu söylenebilir. Bölümlere göre öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıklarında fark olup olmadığına bakmak için ANOVA testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına Tablo 2.'de yer verilmiştir.

Tablo 2. *Bölümlere göre (İngilizce, Türkçe, Sınıf Öğretmenliği) Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyleri Arasındaki Farka İlişkin ANOVA Testi Sonuçları*
ANOVA

SKToplam	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	4119,292	2	2059,646	7,377	,001
Within Groups	24569,455	88	279,198		
Total	28688,747	90			

ANOVA testi sonuçlarına göre, sig. değeri ($,001 < 0,05$). Bu sonuca göre, bölümler arasında anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır. Hangi bölümler arasında fark olduğunu bulmak için Post Hoc testi uygulanmıştır.

Tablo 3. Bölümlere göre (İngilizce, Türkçe, Sınıf Öğretmenliği) Sürdürülebilir Kalkınmaya İlişkin Farkındalık Düzeyleri Arasındaki Farka İlişkin Post Hoc Test Sonuçları*Multiple Comparisons*

Dependent Variable: SKToplam

	(I) Üniversitede hangi bölümde okuduğunuzu yazar mısınız?	(J) Üniversitede hangi bölümde okuduğunuzu yazar mısınız?	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Tukey HSD	türkçe öğretmenliği	sınıf öğretmenliği	-16,55840*	4,31670	,001	-26,8495	-6,2673
		ingilizce öğretmenliği	-7,81646	4,31670	,172	-18,1075	2,4746
	sınıf öğretmenliği	türkçe öğretmenliği	16,55840*	4,31670	,001	6,2673	26,8495
		ingilizce öğretmenliği	8,74194	4,24415	,104	-1,3762	18,8600
	ingilizce öğretmenliği	türkçe öğretmenliği	7,81646	4,31670	,172	-2,4746	18,1075
		sınıf öğretmenliği	-8,74194	4,24415	,104	-18,8600	1,3762
Scheffe	türkçe öğretmenliği	sınıf öğretmenliği	-16,55840*	4,31670	,001	-27,3070	-5,8098
		ingilizce öğretmenliği	-7,81646	4,31670	,200	-18,5651	2,9322
	sınıf öğretmenliği	türkçe öğretmenliği	16,55840*	4,31670	,001	5,8098	27,3070
		ingilizce öğretmenliği	8,74194	4,24415	,126	-1,8260	19,3099
	ingilizce öğretmenliği	türkçe öğretmenliği	7,81646	4,31670	,200	-2,9322	18,5651
		sınıf öğretmenliği	-8,74194	4,24415	,126	-19,3099	1,8260
Games-Howell	türkçe öğretmenliği	sınıf öğretmenliği	-16,55840*	4,24668	,001	-26,7740	-6,3428
		ingilizce öğretmenliği	-7,81646	4,33805	,178	-18,2509	2,6180
	sınıf öğretmenliği	türkçe öğretmenliği	16,55840*	4,24668	,001	6,3428	26,7740
		ingilizce öğretmenliği	8,74194	4,28186	,111	-1,5488	19,0326
	ingilizce öğretmenliği	türkçe öğretmenliği	7,81646	4,33805	,178	-2,6180	18,2509
		sınıf öğretmenliği	-8,74194	4,28186	,111	-19,0326	1,5488

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği adayları arasında sürdürülebilir kalkınma farkındalığı açısından anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır (>0,05). İngilizce öğretmenliği ile diğer öğretmenlikler arasında herhangi bir anlamlı fark ortaya çıkmamıştır. Türkçe bölümündeki aday öğretmenlerin SK farkındalık düzeyleri, diğer bölümlere göre daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. Cinsiyete göre Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınmaya İlişkin Farkındalık Analiz Sonuçları*Group Statistics*

SKToplam	Cinsiyetiniz	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
	Kadın	50	120,5400	15,24254	2,15562
	Erkek	41	125,2195	20,50062	3,20166

Tablo 4'te yer alan ortalamalara baktığımızda (kadın: 120,5400), (erkek: 125,2195) cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Tablo 5. *Cinsiyete göre Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınmaya İlişkin Farkındalık Bağımsız Örneklem T testi Analiz Sonuçları**Independent Samples Test*

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
SKToplam	Equal variances assumed	1,933	,168	-1,248	89	,215	-4,67951	3,75006	-12,13080	2,77178
	Equal variances not assumed			-1,212	72,348	,229	-4,67951	3,85971	-12,37306	3,01404

Bağımsız örneklem T testi analiz sonuçlarına göre ($0,168 > 0,05$) olduğu için, sürdürülebilir kalkınma farkındalığında cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında, Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin farkındalık düzeylerinin ne seviyede olduğu incelenmiştir. Eğitim alınan bölümlere (İngilizce, Türkçe ve Sınıf öğretmenliği) ve cinsiyete göre yaşam boyu öğrenmeye ilişkin aralarında bir fark ya da farklar olup olmadığı incelenmiştir.

Tablo 6. *Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Toplam Betimsel Analiz Sonuçları**Descriptives*

		Statistic	Std. Error	
SKToplam	Mean	122,6484	1,87160	
	95% Confidence Interval for Lower Bound		118,9301	
	Mean Upper Bound		126,3666	
	5% Trimmed Mean		123,2900	
	Median		124,0000	
	Variance		318,764	
	Std. Deviation		17,85396	
	Minimum		82,00	
	Maximum		150,00	
	Range		68,00	
	Interquartile Range		25,00	
	Skewness		-,339	,253
	Kurtosis		-,403	,500
YBÖToplam	Mean	71,9341	,95782	
	95% Confidence Interval for Lower Bound		70,0312	
	Mean Upper Bound		73,8369	
	5% Trimmed Mean		72,6050	
	Median		73,0000	
	Variance		83,484	
	Std. Deviation		9,13698	
	Minimum		29,00	
	Maximum		85,00	
	Range		56,00	
	Interquartile Range		13,00	
	Skewness		-1,529	,253
	Kurtosis		4,930	,500

Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin farkındalık düzeyleri ile ilgili YBÖ toplam puan ortalaması (71,9341) olarak bulunmuştur. Alınan en düşük YBÖ puanı (29,00), en yüksek puan ise (85,00) dır. Bu bulgulara göre öğrencilerin yaşam boyu öğrenmeye ilişkin farkındalık düzeylerinin ortanca üzerinde olduğu söylenebilir. Bölümlere göre, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin farkındalıklarında fark olup olmadığına bakmak için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına Tablo 7 de yer verilmiştir.

Tablo 7. Bölümlere göre (İngilizce, Türkçe, Sınıf Öğretmenliği) Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Farkındalık Düzeyleri Arasındaki Farka İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Test Statistics ^{a,b}	
	YBÖTopla m
Kruskal-Wallis H	1,220
df	2
Asymp. Sig.	,543

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable:

Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, sig. değeri ($0,543 > 0,05$). Bu sonuca göre, yaşam boyu öğrenmede öğretmenlik grupları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 8. Cinsiyete göre Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Farkındalıklarını Ölçmek için Kullanılan Mann Whitney U Testi Analiz Sonuçları

Test Statistics ^a	
	YBÖTopla m
Mann-Whitney U	632,500
Wilcoxon W	1907,500
Z	-3,136
Asymp. Sig. (2-tailed)	,002

a. Grouping Variable:

Cinsiyetiniz

Mann Whitney U test analiz sonuçlarına göre ($0,05 > 0,002$) olduğu için, Yaşam boyu öğrenmede erkeklerle kadınlar arasında anlamlı fark çıkmıştır. Erkeklerin yaşam boyu öğrenme ortalaması (55,57), bayanların ortalaması (38,15) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, erkeklerin yaşam boyu öğrenme farkındalıkları daha yüksek çıkmıştır.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın Üçüncü alt problemi kapsamında, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeyleri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir.

Tablo 9. Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınmaya İlişkin Farkındalık Düzeyleri ile Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Arasındaki İlişkiyi Test Etmek için Kullanılan Korelasyon Analizi Sonuçları
Correlations

	SKToplam	Correlation Coefficient	SKToplam	YBÖToplam
Spearman's rho	SKToplam	Correlation Coefficient	1,000	,512**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	91	91
	YBÖToplam	Correlation Coefficient	,512**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	91	91

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Değişkenler arasında (SK & YBÖ) bir ilişkinin var olup olmadığını test etmek için korelasyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, 0.01 düzeyinde öğretmen adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma ve Yaşam Boyu Öğrenme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Değişkenler birlikte artıp, birlikte azaldığı için pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilmektedir. Sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeyi yüksek olan öğretmen adaylarının, benzer şekilde yaşam boyu öğrenme eğilimleri de yüksektir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bir toplumun gelişmişlik düzeyini arttırabilmesi ve refah seviyesine ulaşabilmesinin temelinde bilgi birikimi yer almaktadır. Sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları yüksek toplumlar da aynı şekilde sosyal, ekonomik ve çevresel anlamda gelişme gösterebilmektedir. Tüm bu yapılanmanın oluşmasında ise bireyin eğitilmesi temel amacımızı oluşturmaktadır. Bireye bilgiye her zaman her yerde ulaşabilme farkındalığı kazandırılması ve sürdürülebilir kalkınmanın bir parçası olması için yeterlilik sağlanması eğitimle gelişebilecek bir durumdur. Bu noktada öğretmen adaylarına büyük görev düşmektedir. Bilinçli ve farkındalık sahibi bireyler yetiştirecek geleceğin öğretmenlerinin en başta kendilerini geliştirerek fayda sağlayabilecekleri düşünülmektedir. Buradan yola çıkarak, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimi düzeylerinin belirlenmesi ve sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düzeyi cinsiyete göre farklılık göstererek, erkek öğrencilerde daha yüksek farkındalık tespit edilmiştir. Eğitim alınan bölüm değişkenine göre anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri ise cinsiyete göre anlamlı bir farka sahip değilken, eğitim alınan bölüm değişkenine bağlı olarak anlamlı bir fark gösterdiği tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının da yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin de ortanca üzeri düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri düzeyleri arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiş yaşam boyu öğrenme eğilimi yüksek öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri de yüksek çıkmıştır. Yapılan çalışmalarda bu çalışmayı destekler nitelikte benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Aksi bulgulara ulaşan çalışmalar da mevcuttur. Benzer ve aksi sonuçlar içeren çalışmalar şunlardır.

Yaşam boyu öğrenme eğilim düzeyi ile ilgili çalışmalar;

Diker Coşkun & Demirel (2012), Marmara Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi'nde öğrenim gören 1545 üniversite öğrencisiyle yaptıkları çalışmada yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Gencel (2013), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi 551 son sınıf öğrencisiyle yaptığı çalışmada öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yeterliliklerinin yeterli düzeyde olduğunu fakat düzeyin alt sınıra yakın olduğunu gözlemlemiştir. Kadın öğretmen adaylarının da erkek öğretmen adaylarına göre daha yeterli olduğuna ulaşmıştır. Bölümler arası anlamlı farklılık olduğu ve İngilizce, Türkçe, BÖTE gruplarında daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Tunca, Alkın Şahin & Aydın (2015), Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilim düzeylerinin düşük olduğu sonucunu gözlemlemiştir. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilim düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Bölümler arası farklılık incelendiğinde Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimlerinin Sınıf öğretmenliğine göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Duymuş & Sulak (2018) Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki 104 son sınıf öğrencisiyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimi düzeylerinin orta düzeyde olduğunu ve bölüme göre ya da cinsiyete göre anlamlı bir fark gözlemlenmediğini ortaya koymuşlardır. Bölümler arası anlamlı fark olmasa da en yüksek düzeyin Türkçe öğretmenliğinde en düşük düzeyin ise sınıf öğretmenliğinde olduğu belirlenmiştir.

Bulaç & Kurt (2019), Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 394 öğretmen adayı ile gerçekleştirdikleri çalışmalarında öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri düzeyleri orta seviye üzerinde gözlemlenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark gözlenmiş ve bu fark kadın öğretmen adayları lehine ortaya konmuştur. Bölümler arası anlamlı farklılık olduğu da çalışmada belirtilmektedir. BÖTE grubunun düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyi ile ilgili çalışmalar;

Türer (2010), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi fen bilgisi ve sosyal bilgiler bölüm öğrencisi olan 183 öğretmen adayıyla yaptığı çalışmada öğrencilerin farkındalık düzeylerinin yüksek olduğunu ve sosyal bilgiler öğretmenliği lehine anlamlı fark oluştuğunu ortaya koymuştur.

Demirbaş (2015), Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 504 öğretmen adayıyla gerçekleştirdiği çalışmada öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin cinsiyet bileşeni bakımından anlamlı fark göstermezken bölüm değişkeni bakımından BÖTE, Türkçe, rehberlik ve psikolojik danışmanlık lehine anlamlı fark tespit etmiştir.

Faiz & Bozdemir (2019), Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 790 öğretmen adayı ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin orta seviyenin üzerinde olduğunu, bölüm değişkeni bakımından sınıf öğretmenliği lehine anlamlı bir fark görüldüğünü cinsiyet değişkeni bakımından da kadın öğrenciler lehine anlamlı bir fark görüldüğünü ortaya koymuşlardır.

Çalışmalarda öğrencilerin düzeylerinin farklılık göstermesinin nedenleri arasında farklı alt boyutlara sahip farklı ölçme araçlarının kullanılması gösterilebilir.

Yapılan çalışma ve ilgili araştırmaların incelenmesi sonucunda öğretmen adaylarının hem yaşam boyu öğrenme eğilimlerini geliştirmeleri hem de sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerini arttırmaları gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bireylerin çağa ayak uydurabilmesi bilgiye yaşam boyu ulaşabilmelerinden geçmektedir. Toplumsal ve bireysel gelişimin temelinde de sürdürülebilir kalkınma farkındalığı kazanarak fayda sağlamak yatmaktadır. Bireyin dünyaya geldiği andan ölene kadar geliştirmesi gereken bu kavramlar öğretmenler aracılığıyla pekiştirilmekte ve kazandırılmaktadır. Bunun için de öncelikli olarak öğretmen adayları yeterli düzeye ulaşmalıdır. Bu bahsedilen yeterlilik ve becerileri geliştirebilmek

amacıyla birkaç öneride bulunulabilir. Bu yeterliliklere uygun uygulamalar geliştirilerek öğretmen adaylarını daha aktif bir konuma getirmenin faydalı olacağı düşünülebilir. Yaparak yaşayarak, deneyimleyerek katılım gösteren bireylerin öğrenmeyi öğrenmelerinin kolaylaşacağı bunun da yaşam boyu öğrenmeye fayda sağlayacağı öngörülebilir. Gerekli yeterlilikler doğrultusunda ihtiyaç analizi yapılarak gereksinimlerin belirlenmesi ve gereksinimlerin giderilmesi adına hizmet içi eğitim programlarının hazırlanması önerilebilir. Öğretmen adaylarının farkındalık kazanmalarına yönelik toplantılar, etkinlikler düzenlenebilir. Öğretim programları gözden geçirilerek yaşam boyu öğrenme yeterliliği kazandıracak ve sürdürülebilir kalkınma farkındalığı oluşturacak kazanımlar programa dahil edilebilir. Son olarak da bu tür yeterlilik ve farkındalıklara yönelik ilgi ve tutum geliştirecek örtük programlar düzenlenebilir.

Kaynakça

- Akkuş, N. (2008). Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerinin Göstergesi Olarak 2006 Pısa Sonuçlarının Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Bell, D. V. J. (2016). Twenty-first century education: transformative education for sustainability and responsible citizenship. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 18, 48-56.
- Brundtland, G. (ed.), (1987), Our common future: The World Commission on Environment and Development, Oxford, Oxford University Press.
- Bulaç, E., Kurt, M. (2019). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 125-161.
- Demirbaş, Ç. (2015). Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Düzeyleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0(31), 300-31.
- Demirel, Ö. (2000). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Pegem A Yayınevi, 3. Baskı.
- Diker Coşkun, Y., Demirel, M. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 108-120.
- Duymuş, Y., Sulak, S. (2018). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Üzerinde Lisans Eğitimi, Cinsiyet ve Bölümün Etkisi. *The Journal of Limitless Education and Research*, 3(2), 58-74.
- Faiz, M., Bozdemir, H. (2019). Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalıkları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1255-1271.
- Gencil, İ. E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine yönelik algıları. *Eğitim ve Bilim*, 38(170).
- Gür Erdoğan, D., Arsal, Z. (2016). The Development of Lifelong Learning Trends Scale (LLLTS). *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 114-122.
- İzci, E., Koç, S. (2012). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 101-114.
- Karakuş, C. (2013). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 26-35.
- Kazu, İ. Y., Erten, P. (2016). Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlikleri. *Ilkogretim Online*, 15(3).
- Öztürk Demirbaş, Ç. (2011). The Study on the Validity and Reliability of the Sustainable Development Awareness Scale. *World Applied Sciences Journals* 12(10), 1698-1707.
- Parlak yıldız, B. (2015). In Science and Maths Education, the Portfolio Implementations of Prospective Preschool Teachers. *American Journal of Educational Research*, 3(10), 1243-1252. doi: 10.12691/education-3-10-6.

- Polat, C., Odabaş, H. (2008). Bilgi Toplumunda Yaşam Boyu Öğrenmenin Anahtarı: Bilgi Okuryazarlığı. Küreselleşme, Demokratikleşme ve Türkiye Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı: International Symposium on Globalization, Democratization and Turkey Proceedings içinde sunuldu (596-606), Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Tanrıverdi, B. (2010). Sürdürülebilir çevre eğitimi açısından ilköğretim programlarının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(151).
- Teksöz, G., Ertürk, E., Lise, Y. (2014). Sürdürülebilir kalkınma eğitimi için biyosfer rezervleri: Camili'de yaşam. Ankara: UNESCO Türkiye Millî Komisyonu.
- Tıraş, H. H. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma Ve Çevre: Teorik Bir İnceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 57-73. Retrieved from <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/tr/pub/issue/10265/125901>
- Torunoglu, E. (2003). Tübitak Vizyon 2023: Panel için notlar: Sürdürülebilir kalkınma paradigması üzerine ön notlar. Ankara: Tübitak.
- Tunca, N., Alkın Şahin, S., Aydın, Ö. (2015). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Tutkun, Ö. F. (2010). 21. Yüzyılda Eğitim Programının Felsefi Boyutları. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 30(3).
- Türer, B. (2010). Fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesi. (Yüksek Lisans Tezi) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türk Dil Kurumu. (2020a). *Türk dil kurumu sözlükleri*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Türnüklü, A. (2001). Eğitim bilim alanında aynı araştırma sorusunu yanıtlamak için farklı araştırma tekniklerinin birlikte kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 26(120).
- Sarı, E., Sarı, B.(2020). KRİZ ZAMANLARINDA EĞİTİM YÖNETİMİ: COVID-19 ÖRNEĞİ. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(2), 49-63.
- Yeni, O. (2014). SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA: BİR YAZIN TARAMASI. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (3), 181-208. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gaziuibfd/issue/28309/300838>
- Yüksel, Y., & Yıldız, B. (2019). Lise Öğrencilerinde Sürdürülebilirlik Bilinci. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), 222-243. Retrieved from <http://ihead.aksaray.edu.tr/tr/pub/issue/46867/584263>
- World Health Organization (WHO), (2000). Workbook 3. Needs Assessments. Evaluation of Psychoactive Substance Use Disorder Treatment. WHO/MSD/MSB 00.2d . Web: http://www.unodc.org/docs/treatment//needs_assessment.pdf adresinden 13 Nisan 2022 tarihinde ulaşılmıştır.